

تعریف بحران

مجموعه حوادث ناگهانی بوجود آمده در اثر رخدادها و عملکردهای طبیعی و یا انسانی بحران نامیده میشود که سبب ایجاد مشقت به جامعه انسانی شده و برطرف کردن آن نیازمند اقدامات فوری دارد. ریشه واژه crisis (بحران) از کلمه یونانی Krinein به معنی نقطه عطف بوده و همچنین به معنی بروز زمان خطر نیز به حساب می آید.

تعریف بلایای طبیعی

بلایای طبیعی به مجموعه ای از حوادث زاینبار بدون منشأ انسانی مستقیم از قبیل زلزله، سیل، سونامی، ریزش بهمن، رعد و برق، تغییرات شدید درجه حرارت، خشکسالی و آتشفشان، مه و همچنین مجموعه ای از حوادث زاینبار که بصورت غیر مستقیم ناشی از عملکردهای انسانی هستند از قبیل افزایش آلودگی هوا، گرم شدن کره زمین، سیل ناشی از تخریب جنگل به دست عوامل انسانی گفته می گردد.

سامانه فرماندهی حادثه (ICS)¹

در طرح جامع مدیریت بحران به منظور اعمال شیوه مدیریتی، کنترل و هماهنگی میان سازمان های مستقل و بهینه سازی تلاش آن نهادها در رسیدن به هدف مشترک که حفاظت از جان، اموال و محیط می باشد، سامانه فرماندهی حادثه تشکیل شده است. اصول سامانه مذکور شامل زبان مشترک، ساختار مشترک و یکسان، سازماندهی با الگوی مشخص، اصالت کار، سیستم ارتباطی منسجم، طرح های عملیاتی حادثه به شکل متمرکز، حوزه مدیریتی قابل کنترل، اماکن و پایگاههای مشخص، مدیریت جامع منابع و سیستم فرماندهی واحد می باشد. هر سازمان با علم بر شرح وظایف مربوطه می بایست خود را با سلسله مراتب سامانه فرماندهی حادثه سازمان مسئول مربوطه هماهنگ نماید.

تأثیر و نقش حمل و نقل در مواجهه با بحران

مسئولیت مدیریت حمل و نقل کشور در شرایط بحرانی برعهده کارگروه تخصصی حمل و نقل در وزارت راه و شهرسازی و به تبع آن زیر بخش های مربوطه می باشد. از جمله وظایف کارگروه تخصصی حمل و نقل می توان به انجام اقدامات پیشگیرانه و آمادگی جهت مقابله با بحران در بخش حمل و نقل، فراهم نمودن شرایط اولیه امداد رسانی و نیز خدمت رسانی به کلیه دستگاههای امداد و کارگروههای تخصصی دیگر در حین بحران و در نهایت اتخاذ تمهیدات لازم پس از بحران اشاره کرد. به طور کلی فعالیتها و اقدامات لازم در مقابله با بحران به چهار بخش اصلی پیشگیری،

¹ Incident Command System

آمادگی، مقابله و بازسازی تقسیم می‌شوند که وزارت راه و شهرسازی و زیربخش های آن دارای وظایفی از قبیل موارد ذیل می‌باشد:

- مدلسازی و آنالیز در محیط GIS جهت شناسایی مناطق دارای پتانسیل بحران به منظور پیشگیری از وقوع آنها، ارتقاء ضریب ایمنی جاده ها از طریق راهکارهای حفاظتی از قبیل نصب حفاظ سنگ‌گیر، تعبیه آبگذرهای مناسب، احداث دیواره های مناسب، اجرای سیستم روشنایی در گردنه های مه گیر.

- انجام اقدامات لازم به منظور آمادگی در مواجهه با بحران از قبیل بهسازی و مقاوم سازی ابنیه فنی در مقابل سوانح طبیعی، استفاده از تجهیزات ایمنی مناسب و ضروری در جاده ها، احداث مسیرهای جایگزین در شرایط بحران، آمادگی نیروها از طریق آموزش، مانور و شبیه سازی شرایط بحرانی و ...

- اطلاع رسانی سریع توسط سیستم های مخابراتی و تکنولوژی هایی از قبیل فیبر نوری، شبکه های ماهواره ای، بی سیم های باند UHF و VHF و نیز تعیین نقاط ضعف و گلوگاهی مخابراتی بخش حمل و نقل توسط آمارهای موجود، استفاده ضربتی از تجهیزات راهداری و عوامل اجرایی جهت مقابله به موقع با بحران، اتخاذ تصمیمات در حداقل زمان با نهایت دقت با توجه به کاهش ظرفیت راهها و افزایش تقاضای خروج توسط بهینه سازی جهت راهها با در نظر گرفتن کلیه پارامترهای ضروری، شناسایی نقاط گلوگاهی (ابتدایی و انتهایی) در برخی مکانها جهت محدودیت عبور و مرور و هشداردهی با تجهیزاتی از قبیل علائم اختطاری، چراغهای کنترل، مخروط ایمنی و ...

- اتخاذ تدابیر لازم جهت بازسازی موقت و ایجاد راه ایمن جهت ساماندهی کارها و نیز ترمیم فوری جاده ها و ابنیه.

منابع:

- (۱) وزارت کشور، طرح جامع امداد و نجات کشور، شماره ۲۲۸۲ ت ۲۴۴۱۲ ه هئیت وزیران، مورخ ۱۳۸۲/۰۱/۲۳
- (۲) مدیریت بحران و پدافند غیر عامل، اداره کل راه و شهرسازی استان تهران، ۹۱-۹۲